

Examen VWO 2026

tijdvak 1
dinsdag 5 mei
07.30 - 10.30 uur

Geschiedenis

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 30 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 84 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Staatsinrichting

In de zeventiende en achttiende eeuw oefende de West-Indische Compagnie (WIC) het gezag uit over de eilanden in het Caribisch gebied bekend als de ABC-eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao) en de SSS-eilanden (Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten).

2p **1a** Verklaar waarom de Bovenwindse en Benedenwindse eilanden als twee aparte kolonies werden beschouwd.

3p **1b** Leg de rol uit van onderstaande instituties in de uitoefening van gezag op de genoemde eilanden. Geef per institutie aan wat voor bevoegdheid deze had en geef ook aan op welk(e) eiland(en) deze gevestigd was.

Instituties:

- De Directeur;
- De Commandeur;
- De Raad van Politie.

In 1828 besloot Nederland om de koloniën in West-Indië samen te voegen tot één bestuurlijke eenheid. In 1845 werd deze samenvoeging weer ongedaan gemaakt.

2p **2a** Geef twee redenen waarom Nederland in 1828 de koloniën samenvoegde.

2p **2b** Geef twee redenen waarom deze maatregel in 1845 weer werd teruggedraaid.

Gebruik bron 1.

2p **3a** (*Zonder bron.*) Leg uit waar de genoemde 'los-van-Curaçao-beweging' voor pleitte.

1p **3b** (*Met bron.*) Geef aan dat ze op de Bovenwinden al aan het voorbereiden waren om dit doel te bereiken.

1p **3c** Geef aan waarom deze beweging uiteindelijk niet succesvol was.

Met de Staatsregeling van 1936 ontstonden in het Gebiedsdeel Curaçao de eerste politieke partijen: de Katholieke Partij Curaçao (KPC) en de Curaçaose Politieke Unie (CPU). In die periode was ongeveer 85% van de bevolking katholiek. In tegenstelling tot de KPC had de CPU maar een kleine achterban. De CPU werd gezien als verdediger van de Nederlandse belangen en die van de olie-industrie.

Ondanks hun kleine achterban kreeg de CPU altijd voldoende macht binnen de staten om de belangen van deze achterban te behartigen.

2p **4a** Verklaar dit met twee historische argumenten.

In 1948 werd de CPU officieel opgeheven.

2p **4b** Verklaar dit.

Na de Tweede Wereldoorlog groeide wereldwijd de roep om dekolonisatie. Ook in Suriname en de Nederlandse Antillen ontstond de wens voor meer autonomie binnen het Koninkrijk. Nederland wilde de banden behouden, maar wel tegemoetkomen aan die wensen. In deze historische context ontstaat het Statuut der Koninkrijk der Nederlanden.

- 2p **5a** Geef voor zowel Dr. Frumencio Da Costa Gomez als Efraïn Jonckheer apart aan welke rol ze speelden in het proces naar het Statuut toe.
- 2p **5b** Geef twee veranderingen aan in de staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk door de komst van het Statuut.

In de jaren 1950 en 1960 vond er een hevige politieke strijd plaats tussen de DP en de NVP.

- 2p **6** Leg uit hoe de DP in deze strijd gebruik kon maken van de ERNA om de NVP uit te spelen.

In het onderstaande rijtje staan belangrijke namen, ontwikkelingen en begrippen uit de geschiedenis van de Nederlandse Antillen in de jaren 60 en de jaren 70.

Namen, ontwikkelingen en begrippen:

- a Bernadito (Ben) Leito
- b De Frente Obrero Liberashon 30 di mei (FOL)
- c De Movimiento Electoral di Pueblo (MEP)
- d Ernesto Petronia
- e Het insularisme

- 1p **7** Omcirkel, op je uitwerkbijlage, welke letter niet in het rijtje hoort. Geef aan waarom het niet in het rijtje hoort.

Volgens de Antilliaanse historicus James Schrijs was als gevolg van de opstand van 1969 geen sprake van een verbetering van de politieke cultuur op Curaçao.

- 2p **8** Beargumenteer bovenstaande mening door zowel een continuïteit als een verandering aan te geven in de politieke cultuur als gevolg van deze opstand.

Gebruik bron 2.

- 1p **9a** (*Met bron.*) Wat was destijds de voorwaarde van Nederland om Aruba de Status Aparte te geven?
- 2p **9b** (*Zonder bron.*) Leg uit dat het wegvallen van deze voorwaarde een gevolg had voor de samenstelling van de Nederlandse Antillen.
- 1p **9c** (*Zonder bron.*) Geef aan welke beroemde uitspraak van de bekende Curaçaose politicus J. (Juancho) Evertsz werkelijkheid werd in oktober 2010.

Gebruik bron 3.

- 2p 10 Leg een relatie tussen bron 3 en het oproer van 30 mei 1969 op Curaçao.

Twee politieke stromingen zijn de socialistische en de liberale denkrichting. De politieke partijen MAN, DP en FOL op Curaçao hadden in de jaren 60 en de jaren 70 een bepaalde denkrichting.

- 2p 11 Kruis aan, op je uitwerkbijlage, onder welke denkrichting de partijen MAN, DP en FOL vallen.

- 1p 12 Wat is kenmerkend voor een politiestaat?

- A Burgers hebben grondrechten om hun vrijheden te beschermen.
- B De overheid moet zich, net als de burgers, aan de wet houden.
- C De rechterlijke macht is onafhankelijk binnen de Trias Politica.
- D De regering mag wetten zonder parlementaire goedkeuring maken.

- 2p 13 Leg uit dat coalitievorming in onze huidige staatsinrichting een negatieve invloed heeft op het dualisme binnen de Trias Politica.

In elk van de Caribische landen zetelt één gouverneur. De gouverneur heeft een dubbelfunctie, omdat hij zowel lands- als koninkrijksorgaan is. In tegenstelling tot de Koning van Nederland, speelt de gouverneur nog steeds een belangrijke rol in het formatieproces.

- 2p 14a Beschrijf welke rol de gouverneur speelt in het formatieproces.

- 1p 14b Geef aan of hij deze rol als lands- of koninkrijksorgaan speelt.

- 2p 15 Omcirkel, op je uitwerkbijlage, de letter van je keuze van hoe het bestuursstelsel van de Verenigde Staten **het beste** getypeerd kan worden. Leg daarna je keuze uit.

- a Een bondsstaat
- b Een gecentraliseerde eenheidsstaat
- c Een statenbond
- d Een verzorgingsstaat

Gebruik bron 4.

- 2p 16a Leg (zonder bron) uit waarom er vanuit Curaçao, Aruba en Sint Maarten gezegd wordt dat er binnen het Koninkrijk te weinig democratische invloed is.

De Raad van State adviseert in de bron dat Curaçao, Aruba en Sint Maarten het recht moeten krijgen om te stemmen voor de Tweede Kamer.

- 2p 16b Leg uit dat Nederland bezwaar kan maken tegen dit advies. Gebruik in je antwoord het begrip 'autonoom'.

Oorlog en vrede

Een oorzaak van de Eerste Wereldoorlog was het bestaan van bondgenootschappen.

Bij de vorming van die bondgenootschappen gold vaak het principe van 'de vijand van mijn vijand is mijn vriend'.

- 2p 17 Licht dit principe voor zowel de Triple Entente als de Triple Alliantie toe met een voorbeeld.

Gebruik bron 5.

De nieuwe technologieën die sinds de 19^e eeuw waren ontstaan werden in de Eerste Wereldoorlog steeds meer toegepast. Zo ook het machinegeweer.

- 2p 18a (*Met bron.*) Geef twee redenen aan waarom dit wapen een effectieve aanvulling was in de Eerste Wereldoorlog.

- 2p 18b (*Met bron.*) Kun je uit de bron opmaken dat de Eerste Wereldoorlog een totale oorlog was? Geef eerst aan wat een totale oorlog is en ondersteun vervolgens je antwoord met een verwijzing naar de bron.

Op 11 november 1918 om 11.11 uur Britse tijd, ging de wapenstilstand in en was de Eerste Wereldoorlog voorbij.

- 1p 19 Omcirkel, op je uitwerkbijlage, de letter die een **onjuiste** oorzaak geeft.
De oorzaken:

- A De eis van de nationale minderheden in Oostenrijk-Hongarije voor hun eigen staat, wat zorgde voor chaos en onrust.
- B De komst van verse Amerikaanse troepen in Europa, die zorgde dat de Duitsers zich moesten terugtrekken.
- C De opstand van Duitse matrozen, die uitgroeide tot een opstand in heel Duitsland.
- D Het terugtrekken van Italië uit de Triple Alliantie, waardoor deze verzwakte.

Gebruik bron 6.

Na de hyperinflatie van 1923 ging de Duitse overheid over op de zogenaamde *Erfüllungspolitik*.

- 2p 20a Geef (zonder bron) aan wat er met *Erfüllungspolitik* bedoeld wordt en welk doel deze politiek had.

- 2p 20b Leg met behulp van twee beeldelementen uit welke boodschap Schulz met deze prent wil aangeven over de Duitse overgang tot de *Erfüllungspolitik*.

De Volkenbond en de Verenigde Naties zijn beide opgericht met als doel vrede en veiligheid in de wereld te waarborgen.

- 2p **21a** Vergelijk de bestuursstructuur van de Volkenbond met die van de Verenigde Naties en geef een verschil aan.
- 2p **21b** Vergelijk hoe de machtsmiddelen van de Volkenbond verschilden met die van de Verenigde Naties en geef het verschil aan.
- 2p **22** Zet de volgende gebeurtenissen in chronologische volgorde van verleden naar heden. Gebruik alleen de letters op je uitwerkbijlage.
- a Machtsgreep van Hitler in Duitsland
 - b Russische Revolutie
 - c Opkomst van Mussolini in Italië
 - d Begin van Stalins leiderschap in de Sovjet-Unie
 - e Invoering van de Neurenberger Wetten
- 2p **23** Vergelijk de rol van politieke informatievoorziening in een totalitair stelsel met die in een democratisch systeem. Geef daarbij het verschil aan.

In de Tweede Wereldoorlog gingen de Duitsers over op een nieuwe tactiek: de Blitzkrieg.

- 2p **24a** Geef de werking van de Blitzkrieg-tactiek aan.
- 1p **24b** Leg uit dat er een verband bestaat tussen de ervaringen uit de Eerste Wereldoorlog en het gebruik van de Blitzkrieg-tactiek in de Tweede Wereldoorlog.

Gebruik bron 7.

Met de aanval van Japan op Amerikaanse basis Pearl Harbor begon de Tweede Wereldoorlog in Zuidoost-Azië.

- 1p **25a** Noem twee gevolgen uit de bron van die aanval voor de Verenigde Staten.
- 2p **25b** (*Zonder bron.*) Geef drie oorzaken van de Tweede Wereldoorlog in Zuidoost-Azië aan.

In de laatste fase van de Tweede Wereldoorlog, op 6 en 9 augustus 1945, wierpen de Verenigde Staten atoombommen op Hiroshima en Nagasaki. De gevolgen voor de Japanse bevolking waren verwoestend.

- 2p **26** Geef aan welke twee redenen de Amerikanen in deze periode aanvoerden om het gebruik van de atoombommen te rechtvaardigen.

Gebruik bron 8.

- 1p **27a** Geef aan welk gevolg van de Tweede Wereldoorlog in bron 8 wordt afgebeeld.
- 3p **27b** Geef (zonder bron) drie argumenten dat de Tweede Wereldoorlog het afgebeelde proces in bron 8 heeft versneld.

In 1945 kwamen de leiders van de Grote Alliantie bijeen tijdens drie conferenties om afspraken te maken hoe verder te gaan na de oorlog. In januari was er een conferentie in Jalta en in juli en augustus in Potsdam.

- 1p **28a** Geef aan welke leider van de Grote Alliantie aanwezig was in alle drie conferenties.
- 2p **28b** Geef met twee argumenten aan waarom in de conferentie van Potsdam een spanning was ontstaan tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie.

Het Non-Proliferatieverdrag en de SALT-verdragen, waren beide pogingen tijdens de Koude Oorlog om de spanningen tussen Oost en West te verlagen.

- 2p **29** Geef voor beide verdragen apart aan wat hun voornaamste doelstelling was.

Michail Gorbatsjov is de geschiedenis ingegaan als de persoon die met zijn hervormingen een einde heeft gemaakt aan de Koude Oorlog.

- 2p **30** Leg uit welk invloed het beleid van Gorbatsjov had op het voortbestaan van het cordon sanitaire.